

Mihal Hvorecki

SNAŽAN OSEĆAJ ČISTOTE (IV)

16

Došli su u školu da me uhapse. Dvojica, naravno. Profesorka Zeman je upravo pričala o posleratnoj i humanističkoj poruci dela Tomasa Mana, a ja sam pozadi čitao Kafkin Proces. Možete da pogodate, koje poglavlje. I desetka je magičan broj.

Današnji dan profesorka Zeman neće zaboraviti dok je živa. Konačno je saznala, kako izgledaju granične situacije o kojima je toliko čitala kod Sartra i njemu sličnih, s pravom iskompleksiranih, grafomana. Iako bih situaciju koja je nastala, označio pre za bezgraničnu.

Bukvalno su uleteli u razred.

„Policija, odeljenje ubistava. Došli smo da uhapsimo Kristijana H. Osumnjičen je za ubistvo svoje maloletne prijateljice.“

Budenbrokovi se svojom ukupnom bespotrebnom težinom stropoštavaju na zemlju. Nisam morao ni da podignem oči da bih znao, da su svi pogledi upereni u mene. Jozefa K. vodili su upravo preko Karlovog mosta u smrt. Da su sačekali nekoliko desetina godina, pratili bi ih *handycamovi* i fotoaparati turista u majicama *FRANZ KAFKA LIVED IN PRAGUE*.

Među kriminolozima većinom nema inventivnosti. Dugački crni kaputi i crni šeširi preživljavaju bez izmena smene režima.

Zaustavili su se tek pored mene.

„Ustaj, momak. Dovozio si skejt. Polaziš sa nama.“

„Ko su ove jajare, Kristijane?“ upitala je Hejzel kroz potpunu tišinu u razredu i počela da otkida od smeha. Verovatno je ponovo bila nečim dobro podmazana.

„Vi da ćutite, Štefančik! Znamo sve, šta radite, tako da bolje pripazite. Inače ćemo sledeći put doći vas da povedemo!“

Srećom, Hejzel ih nije više slušala, pošto je sledeći talas evidentno odneo negde prilično daleko.

U razredu je vladala tišina. Oglašavalo se tek jedva čujno sviranje Nojmanovog vokmena. Bilo mi je žao što moram da idem upravo u najboljem trenutku za čitanje.

Neću se batrgati. Jednostavno ću samo da sedim. Odlučno. Odlučno da sedim.

„Niste me čuli, H.? Ustanite, polazite sa nama!“

Izgleda da ću, ipak, da se upišem u istoriju škole (eh, da je samo škole...).

Obesili su se na mene svaki s jedne strane, ali nisu uspeli da me pomere. Drugi pokušaj je doveo do napretka. Postavili su me na noge i mislili da je time okončano svako naprezanje s njihove strane. Međutim, ja sam se momentano bacio na zemlju i izvalio:

„Samo da bude jasno kako stvari stoje među nama. Ovo su zadnje reči koje čujete od mene pre nego što započne redovno suđenje. Odbijam da bilo šta kažem, jer smatram da je vaše ponašanje nezakonito! Neću potpisati nijedan od vaših dokumenata i odbijam

da dam bilo kakvu izjavu! U ničemu vam neću pomoći. Naprotiv, uradiću sve samo da pokvarim vaše delovanje i otkrijem javnosti tajnu praksu koju vaša zločinačka organizacija upotrebljava da bi uništila i poslednje jadne ostatke slobode, koji su ljudima jedino dostupni. Ovo prenesite i svojim kolegama. Onda, još nešto samo za vas dvojicu. Pakleno pripazite da uz sva nezakonita sredstva ne dođe i do prekoračivanja pravomoći, pošto ste na najboljem putu ka degradaciji. I nemojte misliti da, pošto nemate brojeve, možete da radite šta hoćete – vaša lica ću prepoznati i nakon sto godina!”

Ovde sam prestao, jer mi je ponestalo daha. Nisam vikao nego vrištao, i to ih je malčice izbacilo iz takta. U tom trenutku na zemlju su se stropoštala i dva toma Josifa i njegove braće. Okrenuo sam se na stomak. Rukama sam štitio glavu i što je moguće snažnije pritiskao telo uz pod.

Nisam, ipak, spasio mnogo toga. Na meni su se iznenada našle četiri ruke i dve noge. Jedna ruka mi je gurala glavu prema podu i uspevala u tome daleko bolje od mene. Noga, bolje rečeno cevanica, pritiskala mi je noge nešto iznad članaka. Naravno, za slučaj ako bi mi palo na pamet da šutam. Ja, međutim, nisam šutao, vodio sam računa o tome, da samo oni koriste nasilje. Verovao sam, da ću ih na taj način izazvati da prekorače pravomoći pripadnika državnih organa.

Jedan od policajaca me je gurao kolenom u donji deo leđa i njegove ruke su marljivo tražile vatreno, bojevo, hemijsko i drugo oružje. Procedura se ponovila prilikom okretanja na leđa, s tim da je noga broj dva, koja je ostala na približno istoj visini, zadavala bol osetno jačeg intenziteta.

Od hapšenja mi je još ostao u sećanju samo prvi udarac u glavu, koji sam zadobio u okviru ponovnog neuspešnog pokušaja da me postave na noge. I ubeđenje da će pad na neravnu površinu izazvati velike bolove, koje u trenutku – izgubivši svest – nisam osetio.

Kasnije, kako sam saznao prilikom istrage, nije mi se desilo ništa posebno. Osim što su me dva gospodina (jedan oniži debeljko – pedant, drugi visoki siledžija – ironik, to se podrazumeva) bacila sa stepeništa. Pokriće im je činila formulacija: „Optuženi je sâm sebi naneo povrede, prilikom još jednog iz mnoštva neuspelih pokušaja napada na službenika državnog organa.“ I raskrinkani mojom tvrdnjom: „...i još daleko teže povređen od strane dvojice pripadnika fašističko-birokratske organizacije lažnog naziva Policija, koja pod vođstvom međunarodnih monopola, vlade i parlamenta na brutalan način ograničava slobodu pojedinca.“

Obe izjave pročitane su kratko jedna za drugom odmah na prvom ročištu.

17

Nakon osude sve se odvijalo daleko brže.

Samo što sam u pratnji dvojice zelenih izašao iz sudnice, pred novinarima sam optužio ministra pravde zbog kršenja osnovnih ljudskih prava, koje garantuje naš ustav i sve međunarodne konvencije. Ujedno sam ministra upozorio da, ako u Slučaju Kristijan H. ne preduzme potrebne korake, moji ljudi će masmedijima podneti uverljive dokaze o njegovom višegodišnjem intimnom odnosu sa nadbiskupom. Naglasio sam da ću objaviti, ako

me momentano ne oslobode, štaviše, supertajne informacije o mahinacijama predsednika u vezi sa prodajom oružja, koje sam slučajno dobio prilikom prikupljanja materijala za odbranu. Proglasio sam se za političkog zatvorenika.

Ipak, bilo mi je jasno da dugačke izjave nisu pogodne za naslovne strane časopisa i novina, i da neće ući čak ni u udarne vesti. Zbog toga sam na lice nabacio izraz pravičnog gneva ugnjetenih, usmerio pogled u daljinu, ruke vezane liscama podigao iznad glave, stisnuo pesnice i u trenutku napetosti, osvetljen sevanjem fotoaparata i reflektorima televizijskih tehničara, uzviknuo:

„Verujem, da ću pobediti.“

Nisu me odmah odveli u ćeliju. Kada su policajci konačno uspeli da me oslobode novinara kojih je nemoguće otresti se i zalupila se vrata na oklopnom vozilu, iza mreža prozora od pleksiglasa video sam mnoštvo mikrofona i kamera sa oznakama ove-one televizijske ili radio stanice. Usta novinara su izgovarala reči, koje nisam mogao da čujem.

Ipak, upravo u trenutku kada su kola krenula, jedan od policajaca me je otpozadi uhvatio za vrat. Momentano mi je stavio crni povez preko očiju i nisam video ništa.

Dugo smo se vozili. Povez su mi skinuli tek u luksuznom kabinetu, punom zamišljene gospode u odelima tamnih boja. Na moje iznenađenje, skinuli su mi i lisice. Odmah sam reagovao.

„Šta to treba da znači? Treba da sam u zatvoru! Nemojte misliti, da će nasesti na ova-ku podvalu! Mene nećete kupiti, seronje!“

Bacio sam se prema zidu. Neki od gospode u odelima krenuli su za mnom i sasvim slučajno, bili su to upravo oni najmlađi i najmišićaviji između njih. Podigao sam ruke iznad glave, naslonio se na zid i viknuo:

„Nisam vam pružao otpor! Videli ste da vam nisam pružao otpor!“

Ne znam da li su očekivali da ću se dati u bekstvo. Dokle sam, međutim, mogao da osmotrim iz ne toliko pogodnog ugla, posmatrali su me prilično izmučenih izraza lica. Tiho su pričali između sebe i pretvarali se da diskutuju o nečemu od suštinskog značaja. Onda je jedan od njih istupio korak napred, a ja sam okrenuo glavu prema zidu.

„Slušajte me, Kristijane H. Vi ste delinkvent i zločinac, a što je daleko gore, nalazite se u našim rukama. Ali...“

U tom trenutku sam počeo da se gromoglasno smejem i tako sam prekinuo očinski glas koji mi se obraćao. Začuo sam korake iza sebe. Pre nego što sam stigao da pomislím, neko mi je lupio glavu o zid i boksterskim potezom me udario u leđa. U momentu sam ponovo, s liscama vezanim oko ruku, sedeo pored zida i ništa mi više nije bilo smešno.

„Izgleda da precenjujete sebe, Kristijane. Vi ste razuman čovek, doduše ne uvek. Budite – i to vas molim – razuman u ovom trenutku. Razgovarao sam sa ministrom unutrašnjih poslova i on se složio s mojim predlogom da vam damo šansu. Uslov je odlazak iz Evrope i potpuno ćutanje u vezi sa klauzulom predsednik. Potrebno je, takođe, prećutati odnos ministar – nadbiskup. Azil će vam pružiti bilo koja država, koju vi odaberete. Uzgred, druga alternativa je petnaest godina, ali moram da vas upozorim da, iako ćete biti dobro zbrinuti, skejt baš i nećete moći da vozikate. Neću ni da vas pitam, da li ste me razumeli.“

Priznajem, bio sam izbačen malo iz takta. Malo više. Ipak, nisam dozvolio da se to na meni primeti. Pretvarao sam se, da sam jednako duboko zamišljen i jednakim tonom velikog životnog iskustva sam prosuo:

„Neobazrivi ste, gospodo. Niste uopšte svesni, s kim imate posla. Upustili ste se u igru koja prevazilazi vašu snagu i sposobnosti, a to vam se neće isplatiti. Znam o vama sve, sve u potpunosti. A što je gore po vas, to znaju i ljudi koji stoje iza mene. Možete biti sigurni, da ljudima za koje ja radim, ne bi bilo nimalo prijatno, da saznaju kako ste se ovde danas ponašali prema meni i šta ste mi sve govorili. A čini mi se, da ću morati da im kažem.“

Bojao sam se, da ću u toku izlaganja ponovo početi da se smejem, no srećom, uspeo sam da se suzdržim. Nakon dramatične pauze, nastavio sam istim tonom:

„Vi ste precenili sebe, tako da ja vama predlažem, da spasite ono što se spasiti može. Odmah me prevezite u ćeliju koja mi je dodeljena i onda se gubite iz mog života. A ja ću možda zaboraviti to što se odigralo u ovoj prostoriji. Unapred, ipak, ne mogu ništa da vam obećam.“

Kada sam dostojanstveno podignute glave, u pratnji dva gospodina u odelima, izlazio iz kabineta, čuo sam iza sebe nesuvisle odlomke rečenica. Uhvatio sam tek nekoliko reči: „izvinjavamo se“, „sudbinski nesporazum“, „gospodin premijer je obećao...“, „sve se...“, ali na ovo nisam reagovao.

Na hodniku su umesto gospode u odelima stajali policajci u klasičnim zelenim uniformama, koji su me uhvatili ispod pazuha i smestili u beloplavi sitroen. Sedeo sam u sredini između njih, i pre nego što smo krenuli, hteo sam da pažljivo osmotrim zgradu u kojoj smo malopre boravili. Sa svog sedišta video sam, doduše, samo dva sprata, tako da sam se naklonio prema policajcu koji je sedeo s moje desne strane. Ali, pre nego što sam stigao da podignem pogled, policajac me je gurnuo i pomerio se bliže k meni.

Krenuli smo i vozač je uključio sirenu. Njeno svetlo je plavičasto odbleskivalo po kućama. Osećao sam se sasvim prijatno.

18

U zatvoru sam dobio vlastitu ćeliju sa umivaonikom, toaletom i tušem, sa mekom posteljom, radijatorom i prozorom, koji može da se otvori i zatvori. U ostalim ćelijama smešteno je zajedno po šestoro muškaraca. Jedini toplotni uređaj koji imaju jeste tanka cev radijatora, koja spaja dobro zagrejene prijemne prostorije dole sa još bolje zagrejanom kancelarijom direktora na spratu.

Imaju zajedničke toalete, u kojima nema vode čak ni onda, kada se nešto pokvari. Zavirio sam tamo samo jednom, i to prvog dana, kada sam zajedno sa glavnim nadzornikom savladavao poznavanje onog dela objekta u kome mogu da se krećem. Pisci obično ne znaju da rečima izraze ljubav, ja ne znam rečima da izrazim taj smrad. I radi ubijanja dosade, u metalnim šipkama, koje pojedinačno razdvajaju VC-šolje (uzgred, tri), na visini malo niže od struka, izbušene su rupe kružnog oblika.

Kad imam vremena, vozim skejt. U ćeliji sam naučio da Mao Cedunom bolje ovladam u mestu: okreti, *wallrides*, promena težišta.

Podrazumeva se, da sam sva dokumenta: počevši zapisnikom sa prvog saslušanja (koji, osim zaglavlja i nekoliko pitanja, nije sadržao ništa drugo) a završivši konačnom presudom, koje su mi istražioci i tamničari sa divljenja dostojnom istrajnošću uporno gurali pod nos, odbio da potpišem. Moj komentar je glasio, da nikada neće uspeti da me nateraju da priznam legitimnost nezakonitih radnji.

Prve nedelje nakon stupanja u zatvor, primao sam do pet novinara dnevno. Opširno sam im objašnjavao šta bi u vezi sa mojom osudom rekao Mišel Fuko (ponekad sam, u zavisnosti od vrste dnevnih novina, najpre morao da objasnim ko je Mišel Fuko i kako je i on jednom nakratko dospao u zatvor). Onda sam objašnjavao zašto se naše društvo nalazi pred potpunim raspadom i bez bilo kakve nade u promene nabolje. Dodao sam nekoliko bisera o finansiranju izbornih kampanja i stranačkih sednica. Stručno sam naznačio, na koji način se manipuliše masmedijima i crkvom, i uopšte sve one stvari koje su me i nakon okončanja procesa držale na naslovnim stranama svih dnevnih listova, osim Katoličkog glasa.

Počela je da mi stiže gomila pisama, u kojima su mi se zahvaljivali sasvim nepoznati ljudi. Čestitali su mi na hrabrosti da kažem ono, što se oni sami boje da kažu glasno, pošto bi još istog dana dobili otkaz, izgubili stan i sve do čega im je stalo.

Osim toga, dobio sam kopije prvih peticija i dokumenata sa ilegalnih sastanaka sa više mesta u republici. Uz zahtev za moje momentano oslobađanje, koji je služio kao povod, tražile su se radikalne društvene promene.

Ljudi su se, jednostavno, priklanjali mom ubedenju da ni ubistvo danas nije moguće smatrati za zločin, i hteli su da to kažu glasno magnatima koji vladaju televizijom.

Upotrebivši novac nekomercijalne Fondacije za unutrašnji mir, koja mi je pružala podršku u borbi za pravедnost, snabdeo sam se faks aparatom, kompjuterom i modemom. Odmah sam se konektovao na Internet. Otkrio sam da imam već znatni broj veb-sajtova koje su postavili moji obožavaoci. Ipak, dodao sam vlastiti, sa puno pikanterija i unikatnih vesti. Nazvao sam ga: Sve što je vašu majku bilo sramota a otac nije znao da vam kaže – o Kristijanu H. (*Official Christian Ch. & 3-Fach Wirkung Homepage*).

Kada je sledećih dana moj publicitet počeo da opada, odlučio sam da izađem u javnost sa različitim istinama o sebi i drugima. Na improvizovanoj konferenciji za štampu nezasićenim novinarima ispričao sam detalje intimne noći provedene sa papom, prilikom njegove poslednje posete kod nas. Priznao sam, da sam se Edipovog kompleksa rešio tako što sam vodio redovan seksualni život sa vlastitom majkom i nakon jedne naročito burne noći otrovao je arsenikom („potrebno je stati, kada je najlepše“, dodavši malo filozofiranja). Arsenik sam kupio u jedan poslepodne na Glavnom trgu od tamnoputog sugrađanina, koji mi se pola sata kasnije u najskupljem lokalnu u gradu, glave nagnute nad irsku kafu ispovedao (nadao se da se na tome neće završiti, ali „tada nisam bio raspoložen“, uzdahnuo sam) kako ga proganja strah od posledica koje može izazvati plutonijum u pogrešnim rukama. Više godina već, naime, švercuje radioaktivne materije u zemlje trećeg sveta, za deviznu nadoknadu koju mu isplaćuje direktno naše ministarstvo inostranih poslova.

Serija ovakvih i sličnih izjava mi je zasad obezbeđivala opstanak na naslovnim stranama dnevne i druge periodične štampe, seriju razgovora na privatnim i državnim radio stanicama i tri kratka televizijska pojavljivanja.

Onda je, ipak, reagovala druga strana, tako da sam iz novina saznao da sam naglo preminuo u zatvoru zbog predoziranja pervitinom.

To me nije zateklo nespremnog. U sve moguće medije, čijih brojeva sam uspeo da se domognem, kao „izvor koji ne želi da bude imenovan“ poslao sam stručni dopis u kome sam optužbu zbog predoziranja označio za skandaloznu nepravdu, one koji je šire nazvao bezosećajnim prenosnicima podlih laži, hladnim ucenjivačima i demagozima koji priželjkuju jedino dobit, i to po svaku cenu. U zaključku sam uverljivo naveo, da je moj bliski prijatelj Kristijan H. živ i da se priprema za značajan javni nastup, u kome će uskoro da se izjasni u vezi sa ovim događajima.

Očekivao sam burnu reakciju, ali to što se dogodilo, prevazišlo je i moja najsmelija očekivanja. Tekst je objavljen u svim novinama i časopisima u koje sam ga poslao, i u onima, doduše, u koje ga nisam poslao. Emitovan je u celosti i bez korekcija i u glavnim vestima na televiziji i radiju. Odlomak engleskog prevoda išao je na satelitskim *World News*. Veoma mi se dopalo, što je faks u toku jedne nedelje štampan u časopisu mladih anarhista Kronštadt, koji izlazi u tiražu od 30 fotokopija, kao i u magazinu „za sve nas“, u Našoj porodici, čiji tiraž iznosi ne znam koliko miliona primeraka.

Prilično me je zabavilo nekoliko anketa u kojima se nalazilo moje ime ispod naslova poput: Da li je to čovek?, Imamo li prava da ubijamo? ili Smrtna kazna – da ili ne? Ipak, daleko više su me privukli psihotestovi u časopisima za tinejdžere: Da li si tip Kristijana H.?, Da li bi Kristijan H. hteo da te poljubi? i slični. Ili, rubrika Savetujemo Vam sa naslovima Budi Marija!, sa podnaslovom Praktični saveti, kako osvojiti srce Kristijana H. Osim toga, postao sam pobednik takmičenja nedeljnika Devojka za najlepšeg mladića meseca i jedan sam, tobože, od glavnih kandidata za titulu *Boy of the Year*.

Pristojan komercijalni uspeh navodno je postigla firma koja proizvodi superlepkove, a koja je proizvela grafički dobro rešenu seriju *Christian & Maria*. Znao sam da mogu da ih tužim, ako hoću, pošto su upotreбили moje ime bez prethodne saglasnosti, ali reklama je reklama i tako sam ih ostavio na miru.

Bilo mi je jasno da sada više ništa ne mogu da prepustim slučaju i da moram pošteno da se pripremim za Istinitu ispovest Kristijana H. Za novac anonimnih sponzora iznajmio sam video ekipu, šminkera i psihologa, eksperta za imidž u medijima. Dogovorili smo se oko režije: dominaciju će imati pokretne kamere i brzi rezovi. Profesionalni imidžmejker posavetovao me je oko pravih gestova u pravo vreme i takvih stvari. Šminker mi je doveo lice malo u red.

U interesu održanja maksimalne napetosti, odlučio sam da spot ne prekida nijedan reklamni blok i za to sam spremno platio televiziji. Ispalo je dobro. Dužina: pet i po minuta. Vreme emitovanja nedelja, 20:00.

Prema objavljenim statistikama, za vreme mog televizijskog spota bila je dvostruko prevaziđena rekordna gledanost u poslednjih pet godina. Broj repriza, citirano prema novinskim agencijama, bio je „vrtoglav“.

Jedino što su uspeli da, nakon mog trijumfalnog povratka među žive, urade moji protivnici, bila je žalba čiji sadržaj mi nije poznat u celosti. Znam samo da su se u njoj pojavile reči poput „dvojnika“ i „superprevare“ ili njima slične – prosto neprijatnost i dosada.

U zatvoru sam i dalje. Naravno, ne moram da radim. Uprkos tome, ostali zatvorenici se prema meni odnose s poštovanjem. Kombinacija „mlad“ i „politički“ čini čuda. Momen-tano su svi do jednog potpisali peticiju za moje oslobađanje, koju je pokrenula jedna iz mnoštva organizacija za zaštitu ljudskih prava (i debelih novčanika organizatora) i naišla na veliki odziv naročito u intelektualnim krugovima.

U redovima zatvorenika došlo se na ideju da se osnuje štrajkački odbor, pretežno se oslanjajući na moje mišljenje da je pojam zločin sasvim izgubio smisao u našem društvu. Ja bih, ipak, odbor pre nazvao pobunjeničkim nego štrajkačkim, pošto u slučaju neuspeha pregovora sa rukovodstvom naše vaspitnopopravne ustanove, treba da momentano pro-glasi pobunu zatvorenika.

Opet, ne želim time da kažem da im nisam pružio maksimalnu podršku. Upravo su-protno, svaka inicijativa, koja je podržavala moje ubedenje da između zločina na televizijskom ekranu i zločina u stvarnosti nema nikakve razlike (a kada se ne kažnjava prvi, ne sme da se kažnjava ni drugi), činila mi je najveću radost. Naravno, na ovom mestu obič-no bih naglasio neukusnu suvišnost pojma zločin, pa podela na dobro i zlo danas jedino zasmejava.

Prema najnovijim vestima iz sve informisanijih izvora, na ulicama je pokret. Sinoć su spontano hiljade nezadovoljnih ljudi izašle na Glavni trg. Došlo je do prvih oružanih obra-čuna sa policijom. Razbijani su izlozi i prevrtani automobili. Sve je više izraza građanske neposlušnosti, pominju se pripreme generalnog štrajka.

Velika je verovatnoća da će ministar pravde večeras podneti ostavku, a navodno će da mu se pridruži ceo kabinet vlade. Sutra, odmah nakon glavnih vesti, na televiziji će nastupiti predsednik s „odlučujućim apelom na sugrađane“ – gledaoci, ipak, sumnjaju u uspeh njegovih napora.

Neko vreme mogu već da vozim skejt i u hodnicima zatvora. To je odlično: ravan lino-leum, minimum krivina, brzina. I još nešto: tuširam se triput dnevno. Ujutro. Za vreme ručka. Uveče. Jednodnevnim štrajkom glađu slomio sam navodno dosad nesalomivo ru-kovodstvo zatvora i izdejtvoovao zamenu sapuna nižeg kvaliteta marke Gama za šampon za tuširanje ARS sa sloganom SNAŽAN OSEĆAJ ČISTOTE. Ovaj slogan sada, zapravo, naj-bolje izražava moje telesno i duhovno stanje.

(Sa slovačkog prevela **Kristina Kovač**)